

Morup, Sverige, 31/12 2012

Fred Andersson

FD, koordinator för ämnet Visuella Studier, ÅA

Redovisning av vetenskapligt arbete för Svenska Kulturfonden

Avseende projektet "Konstkritiken och det nationella i Sverige och Finland 1950-2000"

(20.000 euro beviljade vid höstutdelningen 2009, utanordnade i september 2010)

Under de senaste tre åren har jag i stort sett dagligen arbetat med projektet, dock utan att kunna göra det under längre sammanhängande perioder än en vecka i taget. Undervisning och andra åtaganden har ständigt kommit emellan. Formellt söktes bidraget av vår arbetsgrupp "Studiet av konstkritikens historia i Sverige och Finland" att utnyttjas individuellt av mig för utformandet av en förstudie under år 2010-11. Arbetsgruppen har sedermera fått det mer definitiva namnet *NAC (Nordic Art Criticism)* och docent Patrik Lundell vid avdelningen för journalistik och medier vid Lunds universitet har knutits till gruppen som sakkunnig. Gruppen har inte erhållit någon ytterligare finansiering efter bidraget från Kulturfonden. Arbetet har därför hittills inskränkt sig till min materialinsamling under de gångna åren.

Kulturfondens skattefria medel har av mig i samråd med Christina Fraser på Kulturfonden bedömts motsvara ca ett års arbete och utlägg för mig. Ansökan skrevs med sikte på att också kunna säkra medel för assistens från andra källor. Då detta misslyckades och då arbetssituationen visade sig bli splittrad har jag ensam dessvärre inte förmått sammanställa någon förstudie i form av en längre sammanhållen skrift. Jag vill dock här kort sammanfatta de åtgärder jag förmått vidta, samt

försöka bedöma i vilken utsträckning de vetenskapliga syften som formulerades i ansökan har uppfyllts.

Allmänna problem och resultat: I ansökan angavs projektets grundsyfte som ”registrering och analys av svenskspråkig konstkritik”. Som avgränsning angavs svenskspråkiga dagstidningar i Finland och Sverige under perioden 1950-2000. Den planerade analysen beskrevs som både kvantitativ och kvalitativ – statistisk mätning av ordfrekvens i utvalda textprover, ställd i relation till mer teoretiska resonemang kring värderingens och den nationella identitetens roll i konstkritiken. Däremot angavs inte i vilken ordning arbetet skulle ske – om till exempel registreringen skulle färdigställas före påbörjandet av det egentliga vetenskapliga arbetet, eller om projektets olika steg skulle genomföras parallellt. Eftersom projektets fortbestånd även fortsättningsvis har kommit att vila på mig ensam har denna oklara gräns mellan förberedelse och analys kommit att bli ett problem. Det förberedande arbetet i form av registrering och enklare statistiska sammanställningar hade ju kunnat delegeras till mindre kvalificerad personal. Så som situationen nu har blivit har jag nödgats göra allt arbete själv.

En fördel med detta är dock att jag nu har fått en betydligt mer realistisk uppfattning om vilka metoder och resurser detta projekt faktiskt kommer att kräva. De egentliga resultaten av mitt förberedande arbete, vilka jag nu hoppas att Kulturfonden vill bedöma som tillräckliga, är en övergripande bedömning av materialets omfattning samt utarbetandet av specifika metoder och rutiner för projektets fortsatta framskridande.

Arbete och resultat hösten 2010: Under oktober och november 2010 genomförde jag arbetsvistelser i Helsingfors och Lund för att studera klippsamlingarna vid Ateneum och Lunds Universitet/Landsarkivet. På Ateneum upptäckte jag att arkivpersonalen mellan 1920 och 1971 har samlat artiklar om finländsk konst i utlandet i klippböcker med den gemensamma beteckningen

Näyttelyt ulkomailla / Utställningar i utlandet. Jag insåg att denna artikelsamling kan komma att få särskild betydelse i förhållande till frågan om det nationellas betydelse i konstliv och konstkritik. Med sikte på att skriva en första forskningsartikel närstuderade jag svenska skribenters mottagande av ung finsk konst på 1960-talet – de år då Finland internationellt kom att förknippas med en stor våg av ”informellt” abstrakt måleri.

Jag fann att finskheten ofta togs fram som en orsak till de finska informella målarnas och skulptörernas förkärlek för ett sparsmakat, kärvt och jordbundet uttryck. Jag kunde också se hur en liknande idealisering av finländsk ursprunglighet kom till uttryck i journalisters beskrivningar av möten med konstnärerna själva. Utan att behöva anstränga mig så värst mycket hade jag alltså redan hittat uppenbara exempel på hur föreställningar om nationell särart kommer till uttryck i konstkritik. Däremot var det svårt att se att dessa föreställningar var uttryckligen förknippade med *värderingen* av konstnärskap eller enskilda konstverk. De opererade mer på beskrivningens och de biografiska sammanhangens nivå i de konstkritiska texterna. Jag skrev en artikel om mina iakttagelser, och den publicerades under titeln ”Prat om konst och prat om Finland” i tidskriften *Ikaros*, nr 3 2010.

Även i Lund försökte jag på motsvarande sätt hitta material om utställningar av finsk konst i Sverige eller svensk konst i Finland, men utan större framgång. Arkivets material är mycket omfattande och det finns inget specialsignum för denna typ av artiklar, utan endast för kataloger och annat material från utställningar i utlandet. Istället inriktade jag mig på att bilda mig en uppfattning om konstkritikens volym vid olika tidpunkter under femtioårsperioden.

Vid arkivet (sedan 1965 *Dokumenteringsarkiv för modern konst*) har mellan 1953 och 2004 insamlats material från ett varierande antal svenskspråkiga dagstidningar. Av de finlandssvenska tidningarna har endast Hbl, Vbl och ÅU ingått i prenumerationerna. Anmärkningsvärda luckor finns, särskilt under åren 1957-58 och 1975-78. Den senare luckan förklaras av ett beslut att makulera alla

dessa fyra årgångar i samband med dataregistrering av artiklarna och deras innehåll. Dataregistret har först i år (2012) blivit tillgängligt för mig och ett fåtal andra.

Omfattningen av insamlingsverksamheten och dess förändringar över tid framgår delvis av följande data från mina undersökningar hösten 2010: År 1953 klipptes artiklar ur 75 svenska dagstidningar med relativt jämn spridning över landet. Inga finlandssvenska tidningar ingick. Från mellanåren 1959-62 finns endast klipp från DN och SvD. Från och med 1963 fortsätter insamlingen med klipp från mellan 40 och 50 tidningar, och nu klipper man även ur de finlandssvenska tidningarna Hbl, Vbl och ÅU.

Från och med 1966 och etableringen av arkivet som fristående avdelning vid universitetet klippas flera exemplar av varje artikel vilket möjliggör fyra parallella huvudserier sorterade enligt tidning, konstnär, ämne och region (Stockholm, Göteborg, Lund/Malmö och landsort.) Insamlingens omfattning ökar alltså drastiskt samtidigt som mängden artiklar om konst i pressen också ökar. Senare tillkommer genom en donation Allhems förlags klippsamling för Svenskt konstnärslexikon med två serier av artiklar (alfabetisk och numerisk) från perioden 1947-1970. Allhems numeriska serie kan anses vara representativ om än inte heltäckande för konstbevakningen i rikssvensk press under perioden.

Artikelvolymen kan belysas med följande siffror: Allhems numeriska serie har i avrundat tal 1.200 klipp från 1950. För år 1955 är antalet 2.000 klipp, för år 1960 1.000 klipp, för år 1965 2.000 klipp och för år 1969 1.600 klipp (årgång 1970 är ofullständig.) Den totala volymen 1947-70 är 32.776 klipp. Med ledning av denna serie verkar alltså volymen hålla sig på en ganska jämn nivå under femtioårsperiodens två första decennier. Tittar man på arkivets egna serier och följer enskilda tidningars utveckling framträder en likartad bild. Ur tidningen Arbetet (Malmö) finns till exempel, i serierna ordade enligt tidningar, 46 klipp från år 1953, 68 klipp från år 1963, 57 klipp från år 1970, samt endast 35 klipp från år 1973. Under de tre följande decennierna sker dock en signifikant ökning. Från år 1983 finns 58 klipp ur Arbetet, från år 1993 finns 182 klipp, medan antalet år 2000

hade sjunkit till 166 klipp (tidningen var då i ekonomisk kris och hade blivit tabloid.) Liknande mönster återkommer i övriga tidningar. Ur SDS (Sydsvenska Dagbladet Snällposten) i Malmö finns t.ex. 95 klipp från 1973, 105 klipp från 1983, 160 klipp från 1993 och 249 klipp från år 2000 (SDS expanderade stort på Arbetets bekostnad.) Ur GP (Göteborgs-Posten) finns 47 klipp från 1970, 170 klipp från 1980 och 172 klipp från 1990.

En kontroll mot svenska Bibliotekstjänsts årliga register *Svenska Tidningsartiklar* (påbörjat 1953) visar att mönstret inte beror på förändrade insamlingsrutiner utan avspeglar den faktiska utvecklingen på kultur- och nöjessidorna. Rent kvantitativt är det alltså ganska tydligt att tiden mellan åren 1980 och 2000 utgör storhetstiden för svenskspråkig konstkritik. Det är en spridd uppfattning i kulturvärlden att tabloidisering och ekonomisk nedgång har haft katastrofala konsekvenser för kritiken efter år 2000 – prövningen av denna uppfattning faller dock utom ramen för projektet.

Expansionen under 1980-2000 avspeglar den drastiska ökningen av antalet utställningar att bevaka, en utveckling som med fördel kan studeras i lundaarkivets topografiskt ordnade serier. Koncentrationen av branschens ekonomiska resurser till allt färre tidningar är en annan viktig faktor – koncentrationen skapade förutsättningar för finansiering av en mer differentierad och specialiserad kulturjournalistik.

I en beräkning jag gjorde på basis av serien F1EB (artiklar ordnade efter tidningar 1966-2004) fann jag att det totala antalet recensioner och andra specialartiklar om konst från de 45 största svenskspråkiga dagstidningarna under perioden 1970-2000 torde uppgå till ca 75.000 artiklar, alltså ca 25.000 artiklar per decennium. Detta skall jämföras med Allhems serie från 1947-70, där volymen endast motsvarar ca 15.000 artiklar per decennium eller ca 1.500 artiklar per år. Volymerna överensstämmer med min senare analys av uppgifter ur *Svenska Tidningsartiklar* (se nedan), där det till exempel år 1971 har registrerats 1409 artiklar om konst ur de 40 största tidningarna.

Arbete och resultat första halvåret 2011: Under januari, februari och mars 2011 koncentrerade jag åter igen undersökningen till Ateneums arkiv. Under perioden vistades jag i Helsingfors minst tre dagar i veckan och ägnade mig då på heltid åt materialet. Jag kunde nu fördjupa mig i klippböckerna om finländsk konst i utlandet och de mer löst sammanställda mappar som dokumenterar motsvarande material för åren 1972 – 2000. Genom digitalfotografering av klipp och mikrofilmer kunde jag också få med mig delar av materialet för studium hemma i Åbo.

Det som framför allt slog mig var den intensiva rapporteringen om det mottagande finländska utställningar fick i utlandet. Omdömen ur utländsk press refereras och citeras noggrant. I samband med särskilt viktiga visningar av finländsk konst, till exempel Konstakademins och Finland-Amerikaföreningens konstturné i USA under 1952, fyller enbart pressreferaten stora spaltutrymmen. Det hela påminner om den betydelse som sportvärlden fortfarande har för länders internationella status. Bevakningen är lika intensiv i den finlandssvenska pressen som i den finska, och jag har inte kunnat se att det görs någon åtskillnad mellan svenskspråkiga och finskspråkiga konstnärer.

Den finländska konsten benämns genomgående som "vår" konst. Beteckningen "vår" verkar helt oproblematiske och är frekvent förekommande i såväl rubriker som löpande text – detta gäller för övrigt inte bara för utlandsmaterialet utan också för konstbevakningen som helhet under femtioårsperiodens två första decennier. Det enda exemplet jag har hittat där det finlandssvenska sätts i fokus kommer från ÅU den 16 november 1953. Kommentaren gäller beslutet att kalla en utställning i Sverige för "Ung finsk konst" istället för "Ung finländsk konst".

Under den nämnda perioden vintern 2011 gjorde jag en förteckning över innehållet i klippkategorin *Utställningar i utlandet 1920-69*, samt gjorde excerpter ur de mest intressanta artiklarna. Vissa excerpter gjordes också ur materialet från tiden efter 1969. Förteckningen omfattar såväl finskspråkig som svenskspråkig press, medan excerpterna på grund av mina begränsade

språkkunskaper huvudsakligen kommer från de svenskspråkiga tidningarna. Detta material kommer att ligga till grund för en längre artikel om bevakningen av finländsk konst i utlandet.

Vid jämförelsen av 1950-talets klipp (där jag haft mitt huvudsakliga fokus) med tidigare och senare klipp tycker jag mig redan kunna se ett tydligt och kanske inte helt oväntat mönster. I ett första skede beskrivs den unga statens internationella konstutbyte som ett sätt att göra finländska konstnärer och finländska seder och bruk kända i omvärlden. Fokus ligger därför på guldålderns konst och vissa senare men traditionellt inriktade konstnärer. Under 1950-talet sker en successiv förändring där utställningarna mer och mer förknippas med framsteg och modernitet, och där formgivningen får allt större utrymme. Namn som Aalto, Bryk och Wirkkala blir emblematiska för en form som är högmodern och samtidigt rotad i finsk natur och finskt hantverk.

Mest intensivt märks kanske detta i bevakningen av världsutställningen i Montreal 1967, där Ilvessalo, Kaipainen, Pullinen, Tapiovaara och Wirkkala deltog med gigantiska installationer. Framträdande i jämförelse med Sverige är förstås också det intensiva utbytet med länder som Östtyskland. Under 1970-talet och fram till idag blir det allt ovanligare att den nationella dimensionen kommenteras direkt i texterna. Däremot kan den framträda mer implicit, till exempel när "fri" finsk konst ställs mot "ofri" östkonst.

Vintern och våren 2011 skedde också insamling med sikte på mer kvantitativ bearbetning, vid helsingforsarkivet. Ur huvudsamlingen valde jag ut perioden april-juni 1955. Från denna period finns 95 svenskspråkiga recensioner, artiklar och notiser förtecknade. Dessa fick utgöra ett *sample* i vilket jag för varje klipp registrerade deras längd i spaltcentimeter, antal omnämnda konstnärer och antal adjektiv. För att undvika subjektivt urval behandlade jag alla klipp på samma sätt. Textlängden rör sig därför från en centimeter till över en meter, och antalet adjektiv från noll till 153.

Uppgifter som dessa kan vi senare nyttja komparativt för att undersöka om artikellängden på kultursidorna generellt ökar eller minskar, om det utrymme som enskilda konstnärer får ökar eller

minskar, och om recensionerna verkligen markant skiljer sig från andra textkategorier, till exempel sett till antalet adjektiv. Jämförelser mellan olika adjektivs dominans och frekvens i en viss grupp av tidningar vid olika tidpunkter (lämpligtvis tioårsintervaller) kan senare ge en indikation på mer kvalitativa förändringar i språkbruket.

Det är till exempel intressant att de fem mest frekvent förekommande adjektiven i mitt *sample* från 1955 visade sig vara *stor* (med *stort, stora, större, störst, största*), *god* (med *goda, gott*), *vacker* (med *vackra, vackert, vackraste*), *hög* (med *högt, höga, högre, högst, högsta*) och *bra* (med *bättre, bäst, bästa*). På sjätte plats kommer *modern* (med *modern, modernt, moderna, modernaste*.) Detta mönster är sannolikt tidstypiskt snarare än beroende av enskilda kritiker, och sannolikt avvikande från vad vi kommer att hitta år 1995. Men detta återstår att bekräfta. Processen är naturligtvis mycket tidsödande och kommer inte att kunna genomföras utan assistans. Jag kan nämna att jag arbetade med analysen av detta enda *sample* långt in på hösten 2011. Därvid utarbetade jag dock rutiner som kan åläggas assistenter längre fram.

I en annan process registrerade jag samtidigt tidningar och kritiker i all finsk press under 1950- och 60-talen, samt tidningar i artikelkategorin *Utställningar i utlandet* 1961-1969. Jag jämförde dessa data med tidningarnas genomsnittliga upplagor under 1960-talet och utarbetade senare de visualiseringar som finns i projektpresentationen för tidskriften *Tahiti* (bilaga 1).

Dessa visualiseringar ger en antydning om förhållandet mellan tidningarnas storlek och deras medarbetares intresse för den finländska konstens spridning. Vi kan konstatera att de finlandssvenska tidningarna står sig ganska väl i konkurrensen, bortsett från *Helsingin Sanomats* överväldigande dominans.

Vid lundaarkivet hade jag redan under 2009 påbörjat urval och registrering av samples med sikte på samma sorts jämförelser som i materialet från 1955. Jag valde mig att använda mig av de topografiskt ordnade artikelserierna eftersom de erbjuder ett representativt genomsnitt av

konstbevakningen i olika regioner. Som region valde jag Stockholm och som tidsintervall valde jag 1981 (mapp F1CG: 1) och 1991 (mapp F1CG: 26). För varje *sample* tog jag samtliga artiklar från januari och februari. Som väntat blev 1991 års *sample* mycket större än det för 1981: 245 respektive 174 klipp. Jag registrerade kritiker, konstnärsnamn, artikellängd i spaltcentimeter, samt även illustrationernas storlek. Dock inte förekomst av adjektiv. Åter igen registrerades allt utan åtskillnad, även notiser och klipp som enbart var illustration och bildtext. Alla data fördes in i Excelfiler.

Separat förtecknade jag också hur materialet fördelade sig mellan följande utställningsgenrer: bildkonst, foto, kulturhistoria, allmänna utställningar, allmänt konsthantverk, möbeldesign, mode, textil, arkitektur. Även här var den topografiska sorteringen fördelaktig eftersom bildkonsten inte hade sållats ut från det övriga materialet. När det gäller värderingens funktion och språk kan en jämförelse mellan recensioner av till exempel bildkonst och konsthantverk bli mycket intressant. Det finns också en genusaspekt, eftersom det är välkänt att få manliga kritiker velat skriva om genrer som design och textil.

Denna registrering färdigställdes i maj 2011, och utvärderingen visade bland annat att skillnaden i artikellängd inte är signifikant. Den genomsnittliga artikellängden i 1981 års *sample* är 33,5 cm och i 1991 års *sample* 28,5 cm. I 1955 års finländska *sample* är medeltalet 27,6 cm. Kanske uppträder signifikanta skillnader först efter år 2000. Uppgifterna om bildstorlek har inte bearbetats, dels för att deras relevans i projektet är tveksam, och dels för att de registrerats som höjd x bredd, vilket gör dem mycket svårbehandlade. Om illustrationer ska beaktas vid kvantitativ komparation ska de istället registreras som diagonalmått.

Från juni till december 2011 var jag i stort sett förhindrad att arbeta med projektet till följd av sjukskrivning. Som nämnts ovan färdigställde jag dock bearbetningen av 1955 års *sample*. Jag gick också igenom en del teoretisk litteratur.

Arbete och resultat år 2012: Uppbyggandet av det utlovade registret över svensk och finlandssvensk konstkritik påbörjades inte förrän i januari 2012, och har pågått sedan dess. Jag har då dragit fördel av att hela huvudsamlingen vid helsingforsarkivet finns tillgängligt på mikrofilm vid vår institution i Åbo, samt att alla rikssvenska data mellan 1953 och 2000 kan scannas ur *Svenska tidningsartiklar*. Registreringen av de finlandssvenska artiklarna sker genom inskrivning på bärbar dator inför mikrofilmerna, medan övrig registrering sker genom skanning och efterkorrigering. Efterkorrigeringen är som väntat det mest tidsödande momentet.

Kompletteringen med finlandssvenska data från mikrofilmerna är nödvändig eftersom *Svenska tidningsartiklar* bara registrerar Hbl, Vbl och ÅU. Registreringen ur Vbl och ÅU har dessutom varit ytterst selektiv. Därför tillför projektet information som hittills varit oregistrerad. Registreringen går långsamt framåt. Jag har tidigare (se bilaga 1) ställt i utsikt att det finlandssvenska materialet mellan 1950 och 1959 samt det rikssvenska materialet mellan 1953 och 1969 ska vara registrerat före detta årsskifte. I nuläget har jag dock bara hunnit med 1950-1957 respektive 1961-1971.

Svenska tidningsartiklar åren 1961 och 1971 har bildat underlag för en enkel statistisk analys som visar vilka tidningar och kritiker som var ledande i fältet vid de respektive tidpunkterna. Det visar sig att Hbl år 1971 har ryckt fram på fjärde plats bland de svenskspråkiga tidningar som skriver mest om konst, att jämföra med 19e plats år 1961. År 1971 är Jan Olof Mallander tidningens mest produktive kritiker, följd av Dan Sundell som snart kommer att dominera den finlandssvenska konstkritiken och behålla sin position långt in på 2000-talet. Med undantag av Stig Johansson i SvD är det svårt att hitta exempel på nutida svenskspråkiga konstskribenter som varit kontinuerligt så länge som huvudkritiker vid samma tidning. En sådan kontinuitet blir antagligen alltmer ovanlig.

En intressant fråga att undersöka framöver är vad erfarenhet och kontinuitet betyder för kritikernas vilja och förmåga att förverkliga kritikens värderande funktion, särskilt när det gäller en så komplex dimension som nationell historia och identitet. Och i vilken utsträckning har

landsortskritiker som 1950- och 60-talens Jarl Finne i Vbl ställt en regional identitet i kontrast till den nationella?

Så länge materialet behandlas som textmassa snarare än enskilda utsagor för näranalys kan redan rubrikerna ge en antydning om mönster och tendenser. Jag har nämnt att statistiskt bearbetade *samples* med tioårsintervall kommer att bli styrande för den fortsatta analysen. Härnäst planerar jag dock att låta ett finlandssvenskt *sample* från 1995 motsvarande det från 1955 ge data om användning av adjektiv. Metoden blir exakt densamma. De resulterade frekvensserierna från 1955 och 1995 slås sedan samman. Därefter kommer årets första 100 recensioner i tioårsintervall från 1950 till 2000 att tas ur det finlandssvenska materialet och scannas i sin helhet. Recensionerna skiljs nu ut från övrigt material, men ingen hänsyn tas till recenserad konstgenre. Mätningen av ordfrekvens kan sedan automatiseras. Förslagsvis tas de 50 vanligaste adjektiven i den sammanslagna frekvensserien och prövas mot våra *samples*.

Sannolikt kommer vi då att få en statistisk bild av hur kluster av adjektiv kopplade till specifika värderingssystem (som "formalism") tonar ut och hur nya kluster och värderingssystem gradvis övertar deras plats. Nästa steg i analysen blir att via dessa regelbundenheter spåra förekomsten av återkommande typer av värderande utsagor. Bland dem som regelbundet läser konstkritik finns en stark medvetenhet om att genren innehåller vissa standardformuleringar och standardargument, och att endast ett fåtal kritiker är kända för någon förnyelse av stil och bedömningskriterier. Som jag tidigare påpekat (i artikeln i *Ikaros*, nr 3 2010) tror jag inte att de innovativa texterna är de mest intressanta studieobjekten i projektet, utan tvärtom det återkommande och schablonmässiga – strömmen av ordinärt "konstprat".

Det är här vi kan finna de tidstypiska mönster som mätningen av adjektiv ger en första nyckel till. På de värdeladdade utsagornas nivå kan vi förhoppningsvis finna grupper av utsagor som mer specifikt uttrycker föreställningar om det nationella. Via identifiering av sådana utsagor i materialet

kan vi på mikronivån hitta särskilt representativa artiklar – ”standardartiklar” – som kan göras till föremål för en ideologisk och retorisk närläsning.

För att bestämma hur metoden rent praktiskt ska kunna genomföras med scanning av textmassorna gjorde jag i maj 2012 ett försök med *EyePal*, ett redskap som egentligen är framtaget som stöd för studenter med läs- och skrivsvårigheter. Fördelen jämfört med en vanlig scanner är att den yttre apparaturen är mycket kompakt och lätt att ta med sig tillsammans med *laptop* till arkiv och läsesalar. Klippet eller boken rättas till 90 grader med ett stativ som blixtnabbt fälls ut och ställs på ett bord, via en kameralins registreras sedan en jpeg-fel med hög upplösning som direkt skickas till operatörens laptop för bearbetning i det tillhörande OCR-programmet. Programmet kan också bearbeta andra jpeg-filer tagna med vanliga kameror, förutsatt att de först dimensioneras om till ett enhetligt mått (2568 x 1912 pixlar.) *EyePal* har också använts vid scanningen av *Svenska tidningsartiklar*.

Vid försöket användes en medelstor recension ur Dagens Nyheter, år 2000, 497 ord (eller 2729 typrum) inklusive rubrik och skribentens signatur. Inläsningen och OCR-bearbetningen av textprovet tog 30 sekunder. Efterbearbetningen för att få en korrekt återgiven text tog nio minuter och 30 sekunder. Alltså sammanlagt tio minuter. (Detta kan jämföras med inläsningen via en så kallad *C-Pen*, där den sammanlagda processen tog hela 23 minuter.) Om vi nu räknar med att provet motsvarar standardrecensionen under hela femtioårsperioden, och tar tio minuter gånger 100 klipp gånger 6 *samples* med tioårsintervall, så får vi en sammanlagd tidsåtgång på 6.000 minuter eller 100 timmar för textregistreringen till det planerade försöket. Det blir ca tretton arbetsdagar, eller två och en halv arbetsveckor. Att lägga detta arbete på forskningspersonal är som sagt oekonomiskt, förutsatt att det inte sker på fritiden. Jag hoppas att under 2013 kunna säkra medel för ett assistentförordnande som kan lösa frågan.

Avslutande kommentar: Jag har ännu inte förmått sammanställa ett tillräckligt underlag för att på ett mer grundat sätt ta ställning till de frågor om värdering som jag lovat att belysa. Däremot har jag utformat och prövat metoder och rutiner för analysen. Den rent kumulativa delen av åtagandet, registreringen av 50 års svenskspråkig konstkritik, har delvis uppfyllts. Ett decennium av det rikssvenska materialet föreligger nu i registerform, och nära ett decennium av det finlandssvenska. Med regelbunden rutin (två timmar per dag) kommer jag under 2013 med eller utan finansiering att avsluta arbetet med registret. Det kommer i ett första steg att göras tillgängligt för studenter och forskningspersonal i vårt "visuella labb" vid ÅA, och i ett andra steg på hemsidorna med länkar till pdf-filer. Sökformatet blir tills vidare sökning på enstaka termer i pdf, med stöd av separat sökinstruktion.

Vad gäller arbetets teoretiska bas vill jag även fortsättningsvis referera till verk som Rolf Yrlids *Litteraturrecensionens anatomi* och Hayden Whites *The Content of the Form*. Vad gäller historisk bakgrundsinformation har Camilla Hjelm's utmärkta avhandling om Gösta Stenman gett mig mycket det senaste halvåret. För att bemöta eventuella tvivel om den idéhistoriska och sociologiska relevansen i studiet av konstkritik har jag också återvänt till arbeten av Michel Foucault och Jacques Rancière för att i ord försöka formulera vad konsten och konstkritiken kan ha haft för betydelse för konstruerandet av en ung nations enhet och identitet. I detta sammanhang har jag trott mig förstå att jämförelser mellan huvudstadens och landsortens konstkritik kan ge intressanta inblickar i hur föreställningar om konstens danande och upplysande funktion kan främja den nationella identiteten inte bara utåt mot världen utan också inåt, mot provinsen.

I 1950-talets material har jag redan noterat en markant ökning av landsortens konstbevakning mot decenniets slut, och vi kan förvänta oss att den fortsatta registreringen kommer att belysa de drastiskt växande resurserna i det provinsiella konstlivet under 1960- och 70-talen. Mina tankar om detta och om konstens historiska roll i nationsbygget framgår nog ganska utförligt av bilagorna.

Bilagor

Bilaga 1 – projektpresentation publicerad på svenska i Finlands konstvetenskapliga nättidskrift

TaHiTi (<http://tahiti.fi>), nr 1 2013. Direktlänk: <http://tahiti.fi/01-2013/kentalta-ja-arkistosta>

Bilaga 2 – artikel ur tidskriften *Ikaros*, nr 3 2010. Direktlänk: [http://www.fbf.fi/ikaros/arkiv/2010-](http://www.fbf.fi/ikaros/arkiv/2010-3/310_andersson.pdf)

[3/310_andersson.pdf](http://www.fbf.fi/ikaros/arkiv/2010-3/310_andersson.pdf)